REG No' M. 2165

REG. No. N45

The First Telgu Bi-weekly in Andhra Desa, The only Telugu News Paper for H E H The Nizam's Dominions, (Hyderabad Dn)

గోలకొండ పత్రిక

ప్రతి బుధవారము శనివారము ప్రకటింపబడును

హైదరాబాదు—దక్కను

(౦౩)౹౹౼

GOLKONDA PATRIKA.

సంపుటము ౪ } ప్రమోదూతనామ సంవత్సర వైశాఖ బ॥ ౧౧ శనివారము (24—5—30 { సంచిక ౫

ఒకటే మాట! ఒకటే బాణము

నీవు పురుషుడవైన ఎడల ఫలాపేక్షా రహితుడవై పరమేశ్వర తత్వమును తెలియుము

గురువిద్యా కళాశాల

౧ స్వామి అభయానంద గీతా త్రిపాదతీర్థ ౨ ఏకాంబ్ర జోషి (హిందూ శ్రీ ఆశ్రమము సంచాలకు)

౧. వీరు గురువిద్యా కళాశాలాభివృద్ధికై తనము ప్రయోగ చేయుటకు దక్కను దేశమున సంచారము చేయుచున్నారు. వేద రహస్యమును, వేదాంత విధిని సాంగముగ సనాతన మార్గమున తెలుప గలరు. భౌతిక నిరూపించిన మొదల 3 సంవత్సరములు శాస్త్రార్థని చేయ గలరు.

జ్ఞానశక్తి రహస్యమును తెలుసుకొన గోరు వారు వీరు వ్రాయు చుండెను గీతాత్రయార్థ రహస్యమును ముద్రించుటకు రూపాయి ౧౦౦౦౦_౦_౦ ధరా ద్రావ్యము సొసగ వలెను. 5 సంవత్సరములలో పైకము వాపసు చేయబడును.

౨. జోషిగారు ఛాయా గ్రహణ Photograph water & oil paintings యథార్థముగా శుద్ధముగ సులభముగా 3 రూ మొదలు 5000_0_0 వరకు తయారు చేయగలరు.

విద్యా పరీక్షకు చేరి కళాశాలాభివృద్ధికి సత్పురుషులు ౧ నెల మాత్రము యీ క్రింది చిరునామాకు వ్రాసి వివరముల తెలుసుకొన ప్రార్థితులు.

స్వామి అభయానంద

C/o గుండం సీతారామయ్యగారు

గాలి అంపణ్ణగారు, నారాయణపేట,

దేవరకద్ర, దక్కను

వాంధ్రి బుక్కు డిపో

గృహలక్ష్మి సచిత్ర మాసపత్రిక సం॥ చం॥	4_12_0
పసుదర్శిని వారపత్రిక సం॥ చందా	6_15_0
కృష్ణా పత్రిక సం॥ చందా	4_12_0
పశువైద్య పద్ధతి దీపిక.	2_8_0
హిందూలా. ధర్మశాస్త్రము.	7_8_0
నిత్యానుసంధానము టీకాతాత్పర్యము.	5 2_0
హిందూ సాంఘిక సమాజ సావిత్రి	1_0_0
ఆత్మకథ మహాత్మా గాంధీగారి జీవితము	1_4_0
ఆంధ్ర వాఙ్మయ సూచిక, ముద్రిత ముద్రిత గ్రంథముల పట్టిక	3_12_0

ఇంకను ఇంగ్లీషు, ఉర్దు, స్కూలు పుస్తకములును, సమస్త గ్రంథములును దొరుకును. పుస్తకములను వి. పి. గా పంపగోరువారు సగము పైకము ముందుగ మనియార్డరు ద్వార పంపవలయును. పుస్తకములకై వ్రాయువారు జవాబు కార్డు వ్రాయవలయును.

నా. గౌరీశంకరవర్మ అండు కో

666 రెసిడెన్సి, పెద్దగడియారం చౌరస్తా దగ్గర

హైదరాబాదు (దక్కను)

హిందూదేశపు వార్తలు

దర్శనా ఉప్పుగనులమీదికి దాడి

మే నెల ౧౫ వ తేదిని విఖ్యాత వార్తాయకులగు సరోజినీ దేవిగారు ౫౦౦ మంది వాలంటీరు సత్యాగ్రహులతో దర్శనా ఉప్పుగనుల మీదికి దాడివెడలెను. వీరు దర్శనా ఉప్పుగనుల వద్దకు వెళ్ళగానే పోలీసువారు వచ్చి ఎదురుగ నిలువబడి వీరి నందరిని ఆపిరి. వారును "మేము ఇచ్చటనే సత్యాగ్రహము చేసెదము" అని నుడివిరి. అంత ఆచే రోడ్డుమీద సరోజినీదేవిగారు పోలీసుల కెదురుగా వాలంటీయర్ల నిలువబడ మనిరి. తరువాత వారికి కొన్ని నొప్పిచెప్పి క్రింద కూర్చునవలసిన దనియాజ్ఞాపించిరి. తరువాత తానొక్క చిన్న కుర్చీమీద కూర్చొనిరి. ఎండ చాల తీక్ష్ణముగనే యుండెను. పోలీసు వారును వారియెదుట వట్టుకు కూర్చొనిరి. అంత వాలంటీయర్లు పాటలుపాడుచు ఉల్లాసమునుపొందుచుండిరి. ఇట్లు వారు ౨౭ గంటలు అచ్చే కూర్చొనిరి. పోలీసువారును కావలియుండి కూర్చొని వాలంటీయర్లెవ్వరైన బయటికి వెళ్ళిన మరల వారిని లోపలికి రానివ్వకుండ చేసిరి. ఇటువంటి వాలంటీయర్లు లోపలనే కూర్చొనిరి. వీరికి ఏమియును కొన్నిగంటలవరకు ఇన్నియవలేదు. తరువాత వీరికి బాలనము గూడ నివ్వకపోయిరి. కాంగ్రెసువారి వెద్ద కూర్చొని యుండిరి సరోజినీదేవిగారు ఒక చిన్న కుర్చీమీద కూర్చుండిరి. అప్పుడు చుట్టుపక్కల నుండి పోలీసులు వేలకొలది ఉనులందరు వారి చుట్టును కాపలాయుండియు మేలుకొని కూర్చొని యుండిరి. ఇట్లుండ తెల్లవారుజామున పోలీసువారు సరోజినీదేవిగారిని అరెస్టుచేసిరి. తరువాత వారి వాలంటీయర్లనుగూడ కొంతమందిని అరెస్టు చేసిరి. అంతట మిగిలినవారిని దర్శనావాలయము నుండి పంపివేసిరి. వారిని పంపివేసిన తరువాత వారందరును మరల సమావేశమై మరుసటి దినమున సరోజినీదేవిగారు దర్శనా ఉప్పుగనుల మీదికి దాడివెడలిరట. వారు ౪౦౦ మంది అంతటిచే తమ సత్యాగ్రహమును చేయుచుండెదరట. తరువాత వారు బొంబాయికి వచ్చి అక్కడినుండి పోలీసువారి గూడ వచ్చెదరట. సరోజినీదేవి గారికి ఒక విశ్వాసమైన సందేశమ్ము గలదట. అందుచే వారు కొందరుగంటలు మాత్ర కూర్చొన జాలరట. కాని మొన్న ౨౭ గంటల ఎండలో బాగుగ కూర్చొనినందుచే వారికి కొంత నాయాసమట. కాని ప్రెస్సు ప్రతినిధి సరోజినీ గారిని ఒళ్ళు ఎట్లున్నదని యడుగగా "నేను బాగుగ నున్నాను" అని జవాబొసంగిరి. ఇప్పుడు దర్శనావద్ద ౨౦౦౦ వాలంటీయర్లున్నారు. ఇంకను చాలమందిని అక్కడికి రానిచ్చెదరట. దర్శనావాడి హిందూదేశము యొక్క కార్యము (All India Question) గాచెదరట అందుచే ప్రతి ప్రాంతమునుండి వాలంటీయర్లు పంపెదరట. దర్శనాయందు సరోజినీ నొక ప్రక్క సత్యాగ్రహమును నడుపుచుండగా నింకొక ప్రక్క ౫౦ మంది వాలంటీయర్లు ఉప్పుగనుల మీదికి దాడిచేసిరి. అంత కొందరు పోలీసువారు వారి నడ్డగించి వారిని అరెస్టుచేసిరి. ఇట్లుండ ఇంకొక ప్రక్క ఇంకొకమంది వాలంటీయర్లు దాడి చేసిరి. వీరున్నచోట ఉప్పుగనులచుట్టు అనగా దర్శనా గూడ నుండెను. తీగెకంచెప్రదేశమంతయు ఉండెను (Fence) వేయబడియుండెను. ఇటువంటిగా వాలంటీయర్లు దానిని దాటివాటుట చాల కష్టముగా నుండెను. కాని యిట్టి వాలంటీయర్ల గుంపు లంతలును లేని దర్వాజొద్ద కూర్చొనిరి. అక్కడ తలుపు తెరచి యుండెను. పోలీసువారు వారిని చూడలేదు. అందుచే వారు లోపలికి అభ్యంతరము లేక లోనికి వెళ్ళి ఉప్పును పట్టుకొని బయటికి తెచ్చి ఎత్తుకపోవుచుండిరి. పోలీసువారు వారిని చూచి తక్షణమే వెంబడించి లాఠీలచేతను కొట్టి కొలచేతను చావబాదిరి. అందుచే ౨౦ మందికి చాల గాయములు తగిలెను. ఇటుగ వస్పత్రికి పంపబడిరి. అంత గాయములు తగిలినవారి నందరిని ఆసుపత్రిలో నుండి శుశ్రూష చేయుచున్నారు.

లాహోరు కాంగ్రెసు నాయకులు నిర్బంధింపబడుట

(౧) మౌలానా అబ్దుల్ ఖాదర్ రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు.

౨. కే. సంతానము వార్ కౌన్సిలు కార్యదర్శి

౩. రాజారాం బాబు పట్టణ కాంగ్రెసు కమిటీ యొక్క కార్యదర్శి.

ఇంకా నలుగురు వాలంటీయర్లను నిర్బంధింప బడిరి.

విఖ్యాత శిష్యుడు నాయకులు పట్టాభిసీతారామయ్యగారు ఆజ్ఞానుసారము కాంగ్రెసు పండుగను జరిపి ఆలహాబాదునుండి లాహోరునకు వెళ్ళుచుండగా స్త్రీపంజాబ్ రైలునుండి యుండే నిర్బంధించిరి.

విట్టలభాయి పటేలుగారు

విట్టలభాయి పటేలుగారు అలహాబాదు నుండి బొంబాయికి వచ్చిరి.

పండిత మాలవ్యా

పండిత మాలవ్యా గారిని సత్యాగ్రహము చేయవలసినది పోలీసులు, కాని వారు పంజాబునకు వచ్చి అక్కడినుండి బయటకు వారికి సాహాయ్యమైనంత సహాయము చేసిరట.

బొంబాయిలో పాలన్పూర్ దినము

బొంబాయిలోని మహమ్మదీయులు అందరు పాలన్పూరు యందలి అరబ్బులకు వేయు సాను భూతిని తెలుపుటకు మే నెల ౧౬ వ తేదిని మహమ్మదీయులందరు కొన్ని సభలుచేసిరి. అక్కడ మౌలానా మహమ్మదలీగారు ఉపన్యసించిరి. తరువాత పాలన్పూరులోని మహమ్మదీయులకు సానుభూతిని తెలుపు తీర్మానములు గావింపబడెను.

శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు

రైటు ఆనరబుల్ శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు పార్లమెంటు సభ్యుల యెదుట హిందూదేశ పరిస్థితుల మీద ఉపన్యసించిరి. వారు హిందూదేశమందు శాంతి నెలకొల్పుట యెట్లు! అను విషయమై చాల చర్చజేసిరి. ఇప్పుడు తక్షణమే గాంధిని విడుదలయనియు; జయిల్లోని రాజకీయ ఖైదీలనందరిని విడువవలయునని పైగా హిందూదేశములో సామ్రాజ్యమైనంత త్వరలో స్వరాజ్యప్రతిపత్తి నేర్పాటు చేయవలయుననియు నుపన్యసించిరి.

కాంగ్రెస్ బులిటెన్

బొంబాయిలోని కాంగ్రెసు కమిటీ వారు వారి సత్యాగ్రహ వార్తలను తెలుపుటకై నొక పత్రికను ప్రచురించుచుండిరి. సర్కారువారు అట్టి ప్రచురింపరాదని ఆజ్ఞాపించిరి. కాని వారి ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించి ఆ పత్రికను ప్రచురించుచునే యున్నారు.

శ్రీమతి కస్తూరిబాయిగారును స్త్రీపలం టీరులును ధర్శన వెళ్ళుట

వైద్య సహాయకదళము నేర్పరచుట

ధర్శన, ౧౮ :— అల్ల గా గాంగ్ ఘూర్జరము నందలి అన్ని ప్రాంతముల నుండియును చాల మంది ప్రముఖులచటికి వచ్చుచున్నారు, మణిలాలుగాంధి, ఇమాంసాహెబు బావజీర, వర హరిభాయి, ఫోరఖుగార్లు వచ్చిరి. శ్రీమతి కస్తూరిభాయిగారును చాలమంది స్త్రీలను గూడ యిచ్చటికి వచ్చిరి. వైద్య సహాయము చేయుటకు మంచి యేర్పాటులు చేయబడెను. డాక్టరు ఖడుభాయి దేశాయిగారు (నవసారి) యీ వైద్య సహాయక దళమునకు నాయకత్వము వహించిరి. డాక్టరు మగనలాల (ఉల్లాడి) డాక్టరు అస్ట్రి (సూరతు) గార్లను మరి పెక్కు మంది డాక్టరులును గూడ తోడ్పడిరి. చాల మంది వైద్య విద్యార్థులు రెడ్డుకాసు దళమునగా నేర్పడి పనిచేయుటకు సిద్ధపడి వచ్చిరి.

(ఫ్రీ ప్రెస్)

సరోజినీదేవిగారు నిర్బంధింపబడుట

మే నెల ౨౧ వ తేదిన ౨౫౦౦ వాలంటియరు ఉప్పుగనుల మీదికి దాడివెడలిరి. వీరినిచూడగానే పోలీసువారు వారిని పట్టి లాఠీలతో కొట్ట మొదలిడిరి. సరోజినీదేవిగారు దూరము నుండి చూచుచుండిరి. అంతట ఆమెయు దగ్గరకు వచ్చెను. అప్పు పోలీసువారు సరోజినీదేవిగారిని ఇమామ్ సాహెబుగారిని, మణిలాల్ గాంధిగారిని, ప్యారేలాలుగారిని అరెస్టుచేసిరి. సుమారు ౧౦౦ మందికి దెబ్బలు తగిలినవట. రయిలుబండిని దగ్గరనున్న వర్జాజారీస్టేషనులో నిలువకపోయి వచ్చుటకై వాలంటియర్లు వెంట లకొలది వచ్చుచునే యున్నారట.

ఇండియా బ్యాంకు

ఎ. జి. గ్రేగాని బ్యాంకు ఆఫ్ ఇండియాలో మేనేజరు గానుండిరి. వీరు సత్యాగ్రహము మీదికి పోలీసు దాడిలో పాల్గొన్నారని బొంబాయి ప్రజలకు తెలిసెను. తక్షణమే వారందరికి కోపము వచ్చి బ్యాంకులోని తమ సొమ్మునంతయు వెనుకకు తీసికొనుచున్నారు. ఆదిమాచి పెద్దలకు వర్తకులిట్టి గ్రేగారు అట్టుచేయలేదనియు అట్లుచేసే యున్నారో వారు రక్షణమే బ్యాంకునుండి తొలగించెదమనియు తెలిపిరి. కాని ప్రజలు వీరి గ్రేగారు అట్టుపోలీసువారికి సహాయము చేయుచుండగా చూచినారు. తరువాత గ్రేగారు అనివార్యమైన తమ సెలవుతీసికొని వెళ్ళెదనని ఒక పత్రికను వ్రాసిఇచ్చిరి. అంతట ప్రజలు కొంత శాంతించిరి గాని ఇంకను సొమ్మును వారు తీసికొనుచే యున్నారు. ఇతరులకు సెలవుయిన్న నెలలోని మొత్తము బ్యాంకులో నున్నదట. తప్పు గ్రేగారి కేసు విచారణ జరుగును.

పుహావారునొద్ద సత్యాగ్రహము

అమృతసరముననుండి ౧౭ వ తేదిన ౫౦ మంది సత్యాగ్రహులు ప్రొఫసర్ రతన్‌లాల్ భాటియా నాయకత్వమున పెహావరు నొద్ద సత్యాగ్రహము చేయుటకు వచ్చి వెళ్ళుచుండిరి. పోలీసులనే వారిని అరెస్టుచేసిరి. వారిని ౧౦౯ వ సెక్షను క్రింద అరెస్టుచేసినట్లు తెలియుచున్నది.

ఆటోడిలో పోలీసు వాలంటియర్లు లాఠీ తో కొట్టుటచే ౫౦ మందికి దెబ్బలు తగిలినవి.

పోలీసువారు సైన్యము అంటోడిచేరుట

ఆటోడిలోని వాలంటియర్ల క్యాంపు నొద్దకు పోలీసు సైన్యము వెళ్ళి వారిని తక్షణమే ౧౦౯ నిముసములలోపుల క్యాంపువిడచి బయటికి పొమ్మనిరి. అందులో కొందరు బయటికి పోయిరి కొందరింకను లోపలనే యుండిరి. ఇటువంటిగా పోలీసులు వారివెనుక లాఠీలతో కొట్టిరి. వారి క్యాంపు ధ్వంసము చేసిరి.

పటేలుగారి శ్రద్ధ

విట్టలభాయి పటేలుగారు బొంబాయినుండి దర్శనాకు వెళ్ళుచుండిరి. బిలిమోరా స్టేషనొద్ద ఆ బండికి ఆగారి సెలూనువద్ద నిలువబడియుండి రైళ్వే అధికారి వారికి తెలిపిరి, దణ్ణిగారి స్టేషనులో దిగి పటేలుగారు దర్శనాకు వెళ్ళవలసియుండెను. అందుచేతను వారు దణ్ణిగారి స్టేషనుకు రాగానే బండిని ఆపు నొలుసును లాగిరి. కాని ఆగలేదు. తరువాత బండి నాడియాడ్ కందు ఆగెను.

అక్కడనుండి ఇంకొక బండి నెక్కి డిక్ గారికి వచ్చి ౨౧ వ తేదిన దర్శనా చేరగనే వారు ఒకమోటారులో నెక్కి సరోజినీదేవి గారిని చూడవలెనని పోవుచుండెను. త్రోవలో నొక పోలీసు ఆపి మోటారులు అక్కడ తిరుగ గూడదని చెప్పెను. తక్షణమే అతడు దగ్గర నున్న ఒక తెల్ల సార్జెంటును సరోజిని ఎక్కడ ఉన్నదో తెలిపిన వడిపోయి చూచెదనని అడిగిరి. అందులకతను సరోజిని నిర్బంధింపబడినది గూడ వారు తెలియదనియెను. తరువాత పటేలు తమ ఇష్టము తెలుపు అక్కడి జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారికి జాబువ్రాసిరి. వారును వచ్చి పటేలుగారు సరోజినీదేవిని చూడజాలరనిరి పటేలుగారు ఎంత బ్రతిమాలినను వారికి అనుజ్ఞ నివ్వలేదు. తుదకు పటేలుగారు జిల్లా మేజిస్ట్రేటు యొక్క మోటారు కదలి పోవుచుండగా గూడ "నిన్న దినములో చెప్పుడైన సరోజిని గారిని చూడవచ్చెదరా? యని నడిగెను. అందులకు గూడ మేజిస్ట్రేటువారు నే సందుల కు ఒప్పుకొనవలెను? తరువాత పటేలుగారు క్యాంపునకొచ్చిరి. రేపు బొంబాయి వెళ్ళెదరట.

మానీబాయి పటేలు

మానీబాయి పటేలుగారి కొమార్తెలు వీరు దర్శనాలో వాలంటీయర్లకు ప్రార్థనసమయములో నొక ఉపన్యాసము నిచ్చుచు వారు లాఠీల దెబ్బలకు తుపాకి గుండ్ల దెబ్బలకును సిద్ధులై యుండవలయునని నుడివిరి.

కస్తూరిబాయి గాంధి

వీరు కొందరు స్త్రీ వాలంటీయర్లతో గూడి విదేశ సారా కొట్లు బట్టల దుకాణముల వద్ద పికెటింగు చేయుచుండి యున్నారట!

ఆచంట లక్ష్మీపతి . బి. ఏ.

అచంట రుక్మిణమ్మగారిని రేపల్లెనాడు కాంగ్రెసు కమిటీ యధ్యక్షురాలుగా నెన్నుకొనిరి.

తెంచెర్ల దెబ్బలు

గుడివాడ పట్టణమందు పోలీసులు కళ్లు గొట్టినవారని తెలియుచున్నది అందుచే వారు ఆ చుట్టుపట్లయు ఇతరులు చున్నారట.

లాహోరు నిర్బంధనలు

లాహోరు నాయకులు అబ్దుల్ ఖదీర్ కసూరి కే. సంతానం లాలా రాజారాం బాబు వీరికి ౧౦౦ రూపాయలు జుర్మానాయు నెల విడిచి బద్ది కును విధించిరి. డాక్టరు ఖాన్ చెంద్ దేవుగారికి ౧ సంవత్సరము కఠినశిక్ష విధించిరి.

పండిత మాలవ్యా గారి వాక్కు

పండిత మాలవ్యాగారు ఢిల్లీనగర విద్యార్థు లందరును ప్రభుత్వ పాఠశాలల నుండి వెడలిపోయి వాలంటీయర్లుగా చేరుడని పురికొల్పుచు చేసిరి. కాని వారికి తల్లిదండ్రులు నుండి వారిప్రోత్సాహము నిచ్చుచున్నారని ఆ ప్రజలు సంబోధించిరి.

మహాత్మా గాంధిగారి ప్రోత్సాహము

మహాత్మా గాంధిగారితో నొక వ్యక్తి ప్రశ్నించిరట మాకారి చేయవలెను కాంగ్రెసు మీట కొరకు ఖర్చులనుగా నిచ్చెదరా? అని గాంధిగారు సమాధానముగా మహాత్ముని ఇటు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. ఈ క్రింది షరతుల నొప్పుకొనవలెను.

౧ సంపూర్ణ స్వరాజ్య విషయమై అందు చర్చింపవలయును.

౨ తమప్రశ్నను పరిశీలించవలయును. బయటనుండి వచ్చిన బట్టలను ఇచ్చట కల్లు సారాయి మొదలగు దుకాణముల నిషేధించవలెను.

౩ ఇప్పుడుండు రాజకీయ ఖైదీల నందరిని విడువవలయును.

౪ ఇక్కడి ౭ షరతుల విషయమై ఇంకొకసారి మరల ఆలోచింపవలయును.

(ఈ షరతులను గాంధిగారు వైస్రాయి గారికి వ్రాసియుండిరి.)

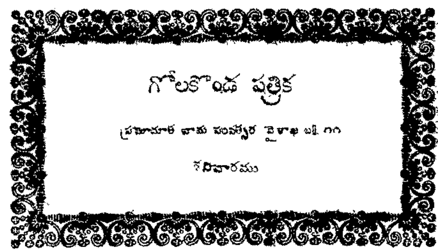
బొంబాయి కాంగ్రెసుపైకి దాడి

సర్కారువారు బొంబాయి కాంగ్రెసు కార్యాలయముపైకి దాడివెడలిరి. అక్కడి కే యొక నాయకులు మొదలగు నాయకుల నందరిని నిర్బంధించిరి. కాని బొంబాయి కాంగ్రెసు బులిటెన్ ఇంకను వచ్చుచునే యున్నది.

వారిపందిరి నచ్చినందుచేత నొక మహారంగసభ జరిగెను, అందు మహిళలు ప్రజలకు మోహన గాయకులు వచ్చిరి. వారు "యుద్ధము కొనసాగింపుడు" అని ప్రజల ప్రోత్సాహించిరి. నాయకులు లేనిచో, వాస్తవముగా నవకొత్త వారిని నియమించి వలెను. ఒకవేళ సర్దారుగారు, పాఠకులు మహమ్మదలీ గారు వుండుటచే రని కొన్నవిశేషములు ఇట్టి స్థితియందు పోవుటకు ఒప్పుకొన వచ్చును గాని వారి ఇండియా విషయమై సంప్రతించుటకు వీలుకాదని నుడివిరి.

సిరోడాయందలి దాడి

సిరోడా యందు సత్యాగ్రహులు ఉప్పుగనుల మీదికి దాడి వెడలి ౧౦౦౦ మణుగుల ఉప్పును బయటికి తీసికొనిరి. దానిని వారు వీధినిగా అమ్మిరి. అందుచే పోలీసువారు ఇప్పుడు సత్యాగ్రహుల నిర్బంధించి కొట్టుటకు మొదలిడుచున్నారు. ౫౨౧ మందిని ఇప్పటివరకు నిర్బంధించిరి. వందలకొలది పెక్కురికి సంఖ్యతో దెబ్బలు తగిలినవని తెలియుచున్నది.

ప్రభుత్వ విద్యా మహాసభ

గత సంచికలో మేము అధ్యక్షుల వారి యుపన్యాసములు వారికి పరబాపై గల ప్రాచీనాభి ప్రాయమును విమర్శించి యుంటిమి. వీరు చాల మొగలాయి మనుష్యులని వెల్లడి యయ్యెను. వీరి యుపన్యాసములో క్రొత్తవిషయములేవని వీరే సెలవిచ్చి యున్నారు. మేమును నదేమాట చెప్పుచున్నాము. వీరు నిష్పక్షపాతముగా విమర్శించి యిటీవల పత్రికలలో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయమును గురించి వెలువడిన వాదోప వాదములను చర్చించినవారు కాకపోయిరి. తుదకు ఇస్లామిక్ పత్రికలో వేసిన ప్రశ్నలకైనను జవాబిచ్చిన పాపమునకు పోయినవారు కారు. ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయములో దేశభాషా రూపమున విద్యచెప్పుట లేదు. ఉర్దూ దేశభాషకాదు. ఉర్దూ కన్న ఇంగ్లీషే మేలైనమార్గము. అని యనేక విమర్శనములు బయలుదేరి యుండెను. కాని మా ప్రొఫెసరుగారి వన్ని విమర్శనీయాంశములు కావని కండ్లుమూసికొనినట్లున్నది, లేక తమ మాతృభాషకు ప్రాధాన్యము తగ్గునని చింతించియుందురు.

ప్రొఫెసరుగారు గ్రంథాలయముల ను గురించి యొక్కమాట సెలవిచ్చియుండిరి. గ్రంథాలయములద్వారా విద్య వ్యాపించునని వీరివాదు గుర్తించిరి. సుమారు ౧౦ సంవత్సరములనుండి మన హైద్రాబాదు రాష్ట్రములో నేటిఆంధ్రులు సుమారు ౧౦౦ గ్రంథాలయములనుస్థాపించియుండిరి. కాని ప్రభుత్వము వాటిట్టి గ్రంథాలయములపై నిర్బంధముగ నేర్పాటుచేసిరి మరియు మా. రహబరుగారు ఈగ్రంథాలయములు రాజద్రోహస్థానములని తెలివితక్కువ మాటలతోకట్టిన దినపత్రికలో వ్రాసికొనిరి. మా ప్రొఫెసరుగారైన వారికి బుద్ధి చెప్పగలరు. ప్రైమరీ విద్యావిధానములో మార్పుచేయవలెనని మా ప్రొఫెసరు గారు సెలవిచ్చిరి. కాని యెట్లుచేయవలెనో మాటలేదు. సాధారణముగా గ్రామములలో ప్రైమరీ పాఠశాలలలో ౨ వ తరగతినుండియే ముసల్మానులు కానివారలు కెల్లరును ఉర్దూ చదువవలెను. రెండవతరగతివరకు చదివిన ముసల్మాను బాలునితో పహాయ పాఠ

శాని హిందూబాలు డేమి పోటీకి నిలచును, నిలువలేక పారిపోవును. ఇంక ప్రైమరీవిద్య అభివృద్ధికావలెననిన యెట్లగును. అందుకొరకే ప్రజాపక్ష మహాసభలో నేము జోగిపేట మహాసభలోనేము సభవారు విద్యాపరిస్థితులను పరీక్షించుటకై యొక కమిటిని నేర్పాటుచేయుటకై ప్రభుత్వమువారిని ప్రార్థించియుండిరి. కాని యవన్నియు చెవిటివాని చెవిలో శంఖువట్టి యూదినట్లైనవి. చెప్పవచ్చుగాదు, మాది అరణ్యరోదనము. ఉన్మత్తప్రలాపములుగా భావింపబడుచున్నవి. కాని యెంతవరకైతే ప్రైమరీపరిస్థితులలో సరియైన మార్పుకాదో యంతవరకు మా ప్రొఫెసరుగారి వంటివారు వేలకొలది అధ్యక్షకార్యములను మధించి కత్తిన నోరుపెట్టు కొని చెవులు చిల్లులుపోవ అరచినను కించిత్తైనను లాభము లేదని మనవి. ఈ సభావిషయములను గురించి వీలున్నచో నింకొకసారి చర్చింతుము.

సరోజినీదేవిగారి నిర్బంధము

సరోజినీదేవిగారు హైద్రాబాదునందు జనించిన వీరనారీమణియని ఎల్లరు ఎరిగిన విషయమే. వీరు కేవలము చిన్నప్రాయమునుండియే తమ మేధాశక్తి నిజూపి ఎల్లరుల మెప్పును బడసిరి. వీరు హిందూదేశమున కొసర్చిన సేవ అపారమైనది. అట్టివారు నేడు కేవలము దేశసేవ జేయుటవల్ల కారాగృహమునకు పోవలసి వచ్చినప్పుడు వీరిని అభినందింపనివా రెవరుండిగలరు?

సరోజినీదేవిగారు మొదటి నుండియు తన జీవితము దేశసేవయందే గడపిరి, అందుచే వీరి సేవకు మెచ్చి హైందవులు వీరిని కాంగ్రెసు అధ్యక్షురాలుగాగూడ నొక సంవత్సరము నెన్నుకొనిరి, హైందవస్త్రీలలో ఇప్పటికిని ఉన్నత స్థానము నలంకరించినవారు వీరొకరే. తరువాతగూడ దేశసేవాతత్పరులై అమెరికాఖండమునకు వెళ్ళి మిస్ మేయోగారు వ్రాసిన "మదర్ ఇండియా" గ్రంథమువల్లజరిగిన దుష్ప్రచారమును తమ వాక్చాతుర్యముతో నణంచివేసిరి. అక్కడనున్న అరునెలలును వీరు హిందూదేశమునకై చేసినకృషి అపారము, వీరి కృషిని మెచ్చుకొనియే వచ్చిన కొన్ని దినములలోనే వీరిని భారత మహిళా మహాసభ కధ్యక్షురాలుగా నెన్నుకొనిరి. తరువాత గాంధీగారి ఉద్యమము రాగానే దానియందు హృదయపూర్వకముగ పాల్గొని ఆతని మన్ననబడసి తుదకు వారి తదనంతరము అదే ఉద్యమమునకు నియుతగా నియమింపబడిరి. ఇట్టి నియత పదవియందుండగ వారుచేసిన కృషి పత్రికా పాఠకుల కెల్లరకు విదితమే. ఇపుడు వీరికి దేహ మనస్వస్థతగ నున్నదని తెలియుచున్నది. కాబట్టి ఇట్టి భారతనారీరత్నమునకు ఇంక నినుమడింతలు దేశసేవ నొనర్చుటకై భగవంతుడు చిరాయురారోగ్యము నిచ్చుగాతి!

కృష్ణాపత్రిక

ఆంధ్రపత్రిక పాఠక మహాశయులలో కృష్ణాపత్రిక నెరుగనివా రరుదు. ఈ ఆంధ్రపత్రిక ఇప్పుడుండు ఆంధ్రపత్రికల కన్నిటికన్న వయసునందు పెద్దదని చెప్పవచ్చును. ఈ పత్రిక కేవలము రాజకీయములందేకాక భాషాభివృద్ధికిని జేసిన కృషి అపారము. ఆపత్రిక చేసినకృషికి మెచ్చియే మన ఆంధ్రులు దీనికి అద్వితీయమైన సన్మాన మొసగిరి. అట్టిపత్రిక ఇప్పుడుండు రాజకీయ పరిస్థితులవలన గలిగిన పత్రికా శాసనమువల్ల ఆపబడినదని విన్న చింతను వెలిబుచ్చని ఆంధ్రులుండరు. ఆపత్రిక ఆగడమువల్ల కేవలము ఒక రాజకీయములకేగాక భాషాభివృద్ధికిని తీరని లోటు గలిగినదని చెప్పవచ్చును. కాబట్టి ఈ పత్రిక ఆలోటును మాన్పుటకై తిరిగి ద్విగుణీకృతమైన ఉత్సాహముతో త్వరలో వెలువడునని నమ్ముచున్నాము!

గ్రంథ స్వీకారము

నిరోష్ఠ్య నిర్వచన శుద్ధాంధ్ర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము- గ్రంథకర్త పోకూరి కాశీపతిగారు.

ఈ గ్రంథము గుంటూరుమండల నివాసస్థులగు పోకూరి కాశీపతిగారిచే రచియింపబడి కీ॥ శే॥ గద్వాలప్రభువు వారి కంకిత మీయబడి గద్వాల శ్రీమహారాణిగారిచే నాదరింపబడి యున్నది. ఈ గ్రంథము గద్వాలలోనే అచ్చైయున్నది. ఈగ్రంథమునకు శ్రీ సూర్యవేంకటాచార్యుల వారు ఉపోద్ఘాతమును వ్రాసియున్నారు. ఇట్టిగ్రంథము విమర్శనార్థమై మాపత్రికకు పంపబడియున్నది.

మేమీ గ్రంథము నచ్చటచ్చట చూచినారము. శైలి చాల కఠినము. సాధారణముగా పండితులకును సర్వము కాదు. గ్రంథకర్తగారి పరిశ్రమను జూడ మాకాశ్చర్యము కలుగుచున్నది. ఈకాలములలో నిట్టిగ్రంథములను జదువు పాఠకులొకరే యుండరు. గ్రంథకర్తగారు నామములనుగూడ నచ్చతెనుగులోనికి పరివర్తింపజేసిన ప్రయత్నము తమ నియమానుకూలముగ నుండినను బాగుగా గనబడదు. హరిశ్చంద్రుని అరిచ్చంద్రుడనియు అదిలక్ష్మిని అదిలచ్చి యనియు కృత్తికర్తలగు సీతారామ భూపాలుగారిని "సీతగల్గు నీతెలిక జీరు నట్టల రహించగ నోగడ" యని యెంతొ యో ప్రయత్నముతో ఓష్ఠ్యములను తప్పించుకొని వ్రక్కణించినారు కాని పాఠకులను మాత్రము పెద్దగుంతలో త్రైచి దిక్కులు జోచునట్లుగా చేసినారు. పలువ సీరహాస్యము తెలియని వారు "సీతగల్గు నీతెలిక" యనునేమియో యర్థము చేసికొనజాలరు.

ఇట్లు కఠిన నియమబద్ధులగుటచేతను శబ్దాలంకారములను విశేషముగా పాటించుటచేతను. గ్రంథము ప్రౌఢముగను, పండిత జనైక వేద్యముగను నున్నది. ఈగ్రంథకర్తగారి కులము విశ్వబ్రాహ్మణకులము. కృతిభర్తగారికులము క్షత్రియకులమని వారి వియ్యంకులు అగు శ్రీ దోమకొండప్రభువులుగారు సప్రమాణముగా నిరూపించి వ్రాయించినారు. అయితే మన కవిగారు తమ కృతిభర్తను క్షత్రియునిగా వర్ణింపనేలేక.

"అద్దిరతో లనుండి యురా
కద్దియరుక డొంకయునగ గడలుకొ
సంగిక
దద్దయు రెడ్డిలుడురా
గద్దెలతిరన్ను జాగశాంభ్రినకేళి"

అని వర్ణించినారు. ఇక్కడ నోడమాద వెల్లిపోవ వర్ణించినను వీరి నిజమైన యభిప్రాయము రెడ్డి శూద్రులనియే. ఎట్లన

గీ॥ నీల తెలిగంటులార దుసీకులార
యల్యలకు డిగుదల జాతియయ్యలార
రెడ్డియొక్కటులార తరీకినారు
జోటికను రూకలిచ్చి యుజోక గానరె

అని హరిశ్చంద్రుడు తన దాసత్వ మమ్ముచు శూద్రులను సంబోధించుచు "రెడ్డి యొక్కటులార" అని సంబోధించెనట.

తలకట్టువద్యము

ఆ॥ అనగదసకట కరయగ తడయకజక
నచట గనలక వతదడలగ గడ
గడవడ వలసట దగదనరగ గడక
నగసనచనట గెలయగనదలచ॥

వీరపాది

ఉత్సా॥ నాయడాని గానసేన నాతుల
రిఖాడుగా॥

(ఇష్టేతక్కిన మూడుచరణములు)

ఈ గ్రంథమందు గ్రంథకర్తగారి కవిత్వము కన్న పాండిత్యమే హెచ్చుగా ప్రకటింప బడియున్నది. ప్రాగీన కవులగు కవిత్రయము, ...
తన, జక్కన్న మారన, మ...
గు కవులను శబ్దాలంకారా...
కే పోయినవారు కారు అ...
త్తమ కవిత్వమార్గ మనియు
రింజక మనియు సూచించు చు

అఖిలభారతపత్రికాసంపాదకముద్రాపక మహాసభ

శ్రీ రంగస్వామి అయ్యంగారి అధ్యక్షోపన్యాసము

ఈనెల ౧౫వ తేదిని బొంబాయిలో సమావేశమైన అఖిలభారత పత్రికాసంపాదక ముద్రాపక మహాసభయందు అధ్యక్షత వహించిన ఏ. రంగస్వామి అయ్యంగారు ఒసంగిన అధ్యక్షోపన్యాసములోని ప్రధాన భాగములు యీ దిగువ పొందు పరుపబడినవి.

సభాప్రయోజనము

ఈదేశములోని పత్రికలు గౌరవప్రదముగా వ్యాపించి వృద్ధిచెందకుండ ఇటీవల వైస్రాయిగారు తమ స్వతంత్రాధికారముతో అమలుపరచిన పత్రికా శాసనమువల్ల దేశములో ఏర్పడిన సంధిగ్దావస్థను ప్రతిక్రియల నాలోచించుటకై యీ సభ సమావేశమైనది. కాబట్టి యీముఖ్య విషయముపైనే దృష్టియుంచుకొని మనము సభలో చర్చచేయవలసి యున్నది. ఇందుతోపాటు సమాన ప్రాధాన్యముగల యితర విషయములనుగూర్చి మనము చర్చించుచు అప్రస్తుతప్రసంగముల గడంగరాదని నాయభిమతము.

లిట్టను ప్రభువుగారు అమలుపరచిన పత్రికాశాసనము ౧౮ సం॥ ములైన పిమ్మట ఉదారభావోపేతుడైన రిప్పను వైస్రాయిగారిచే రద్దుచేయబడెను. సుమారు ౨౦ సం॥ రముల కాలము వరకు కోర్టులోని ౧౨౪ (ఏ) సెక్షను సవరణముగాని గవర్నమెంటువారు నిర్భయముగానుండిరి. కాని ౧౯౦౮ నాటి పత్రికా వ్యవహారమువల్ల ౧౯౧౦ సం॥ రములో పత్రికాశాసనము తిరిగి యిప్పుడున్న రూపమున అమలులోనికి తెచ్చిరి.

౧౯౨౧-౨౨ సం॥ రములో దేశమందు ప్రభుత్వమువారు సాగించిన నిర్బంధవిధానమువల్ల ౧౯౧౦ సం॥ రములో భారతదేశ పత్రికాశాసనము అమలుపరచబడెను.

మార్లే ప్రభువుగారే యీశాసనమును అమలు పరచిరి. ఆయన స్వదేశములోను, ఐర్లాండు లోను పత్రికాస్వాతంత్ర్యముకొరకై చాలకాలము పోరాడిరి కాని. మనదేశవిషయములో అన్యథాచేసిరి. ఈశాసనమును చట్టరూపముగా సర్ హెర్బర్టు రిస్లీగారు తయారుచేసిరి. చట్టమును తయారుచేయుటకు పూర్వప్రభుత్వమువారు యీదేశములో నాలోచనము నభించలేదట. ఆస్ట్రియా దేశములో మాత్రమున్నటువంటి శాసన మొకటి వారికి లభించెనట. ఐరోపా సంగ్రామమునకు పూర్వము ఆస్ట్రియా దేశములో అమలులో నుండిన నిర్బంధవిధానము నేడు మన దేశమందు అమలులోనున్నది.

యుద్ధదినములలో ఇంగ్లాండునందును మనదేశమునందును పత్రికలపై ప్రభుత్వమువారు చలాయించిన అధికారపరిమితికిమించి ఈపత్రికాశాసనాధికారము మించియున్నది.

ఈదేశ ప్రభుత్వవిధానమందు పత్రికాస్వాతంత్ర్య విరోధము ఎందులకు అవసర మయ్యెనో మార్లే ప్రభువుగారే వెనుక నొకమారు తమనూతన్మబుద్ధితో చర్చించియుండిరి. నిరంకుశ ప్రభుత్వమునందు స్వతంత్రాభిప్రాయములను ప్రకటించు పత్రికలు వెలువడవచ్చునా? అనునది యే ప్రశ్న. ఈప్రశ్నకు మెకాలీ ప్రభువుగారి వ్రాతలనుండియు మార్లే గారు ప్రమాణములను ఉదహరించిరి. నిరంకుశ ప్రభుత్వములోకూడ పత్రికాస్వాతంత్ర్యము ఉండవచ్చునని నిరూపించిరి. ఈదేశములోకూడ పత్రికాస్వాతంత్ర్యము సార్థకముగా ఉండవలెననియే వారు కోరిరి కాని ౧౯౧౦ సం॥ రములో పత్రికాశాసనము అమలుపరచు దినములలో వారు ఏమియుచేయజాలక యనుజ్ఞనొసంగిరి. కాబట్టి ప్రజాస్వాతంత్ర్య పరిపాలనా పద్ధతుల బాహ్యస్వరూపములు మాయవేషములు ఎన్ని అమలులోనికి వచ్చినప్పటికిని, పరిపాలించే ప్రభువులు విదేశీయులుగా నున్నంతకాలమును, అట్టిప్రభుత్వముగూర్చి ప్రజలు తమ యభిప్రాయములను విమర్శనలను ప్రకటించుటకుగాను పత్రికా స్వాతంత్ర్యము ఉండుననుటకల్ల ఇప్పుడు దేశములోనున్న ప్రభుత్వము అదరింప సంపూర్ణస్వరాజ్యమే సిలకొనవలెనని ప్రజలు తమ యభిప్రాయము బాహాటముగా నానాటికి విరివిగా ప్రజలలో వ్యాపించి వ్యక్తీకరింప బడుచున్నందున ఎన్నడే మనదేశములో కని వినియుండని రీతిగా యీ పత్రికా శాసనము అమలు పరచబడుచున్నది.

మన మిప్పుడు యీపరిస్థితులలో చేయవలసిన కర్తవ్యమునుగూర్చి ఆలోచించవలసియున్నది

ఈపత్రికా శాసనోద్దేశమునుగూర్చి ఇర్విను ప్రభువుగారు తమ శాసన ప్రకటనముయొక్క ఉపోద్ఘాతములోనే వివరించిరి. ఈశాసనముయొక్క అధికార పరిమితియును అధికార ఫలితములును శాసనములోని సెక్షనులనుబట్టియే ఊహించదగును.

"అత్యంతావసరము" అనుమిష

ఈశాసనము అత్యంతావసరమై ఆలి జరూరుగా అమలులోనికి రావలసియుండినయెడల వైస్రాయిగారి ఉపోద్ఘాత మందలి ౨, ౩ పేరాలలోని వాక్యములు అసందర్భములైయున్నవి. కాబట్టి అత్యంతావసర పరిస్థితియను మిషతో భారతదేశ పత్రికలను గవర్నమెంటువారి కార్యనిర్వాహక మంత్రివర్గము వారి అనుగ్రహమునకు అధీనము చేయవలయుననియే సంకల్పమై యున్నది. ౧౯౨౨ సం॥ రములో పత్రికా శాసనమును రద్దుచేసియుండుటయే పెద్ద పొరపాటు, అనియు ౧౯౧౦ సం॥ రములో అమలు పరచిన పత్రికాశాసనమువల్ల దేశములోని పత్రికలను స్వభావము ప్రాప్తిగ అణచివేయబడలేదనియు, దేశములోని రాజద్రోహమును అణచివేయుటకు ఇప్పుడున్న శాసనాధికారము లు చాలవనియు వైస్రాయిగారి అభిప్రాయమై యున్నది.

కాబట్టి గత రెండువత్సరములనుండియు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి తత్వము మారలేదు.

భారతదేశ పత్రికలకు గల "న్యాయసమ్మతమైన హక్కు" లేవి?

పత్రికలకుగల న్యాయమగు హక్కులను అణచివేయుట తమ ఉద్దేశముకాదని వైస్రాయిగారు చెప్పిరి. న్యాయసమ్మతమైన హక్కులనగా నేమిటి? మాన్సుఫీల్డు ప్రభువు పత్రికాస్వాతంత్ర్యము నీరీతిగా నిర్వచించియుండిరి. ముందుగా లైసెన్సు పొందనవసరము లేకుండా పత్రికలను ముద్రించి ప్రచురించుచు ప్రచురించిన వ్రాతలకు న్యాయశాసనము ప్రకారము ప్రచురణ కర్తలు పొందవలసిన ఫలితములను పొందుటకు మాత్రము బద్ధులైయుండుట.

పత్రికను ముద్రించుటకు పూర్వము లైసెన్సు పొందవలసిన అవసరము ఉండకూడదు, ప్రచురించిన విషయములు న్యాయవిరుద్ధములైనయెడల అట్టి ప్రచురణమునకు యితర చర్యలకు శిక్ష ననుభవించవలెను. ఈసిద్ధాంతములను ఇర్విను ప్రభువుగారు త్రోసివేయుచున్నారు. ఈపత్రికా శాసనము ప్రకారము పత్రికలు ముందుగా ధరావతుకట్టి అనుజ్ఞపొందవలెను. ఒకవేళ ధరావతు కట్టిన పత్రికలో నిందార్హములైన విషయము లున్నయెడల అట్టివిషయములు వ్రాసినవారిని శిక్షించుటయేగాక ఆతని ఆస్తిపత్రికను దాఖలుచేయబడును. అప్పీలుచేసికొన్నను కొంత న్యాయసభలలో న్యాయము జరుగుట కల్లనయి విశదమైనది. కాని ప్రభుత్వమువారు యీరీతిగా పదరు పత్రికానిర్వాహకుని శిక్షించుటకు స్పష్టముగా నేరమును నిరూపింపవలసిన యవసరములేదు. ప్రత్యక్షముగా గాని అనుమానముగా గాని ఏవిధమైన సూచనలు, ఉపమానోపమేయాలంకారపూర్వక ధ్వన్యర్థములలో ఉన్నప్పటికి ఆశిక్ష విధింప దగియున్నది. అనగా గవర్నమెంటు వారికి నిందార్హమని తోచినంత మాత్రమున శిక్ష విధింపవచ్చును.

బహిరంగముగా ప్రజలు చెప్పెడి యుపన్యాసములు నిందార్హములు కాకపోవచ్చును కాని, ఆ ఉపన్యాసములు పత్రికలలో ప్రకటింపబడిన తోడనే నిందార్హములు కావచ్చును.

ప్రభుత్వమువారిని గూర్చిన సమంజసమగు విమర్శనలను యీ శాసనము బాధించదట. సమంజస విమర్శన లేవియో నిర్ణయించువా రెవ్వరు? ఏదైన ఒక విమర్శనగాని పత్రికాభిప్రాయము గాని సత్యము గాలేదని నిర్ధారణచేయువారెవ్వరు? ప్రభుత్వమువారే అందులకు విచారించి శిక్ష విధింతురా చెప్పరు! ప్రభుత్వమువారే ఫిర్యాదుదారై విచారకర్తగా నున్నారు. న్యాయసభలయందు అప్పీలు చేసినప్పటికిని న్యాయాధికారు లేమియు చేయజాలరనియే తీర్పు చెప్పుచున్నారు. శాసనము అమలులోనికి వచ్చినతోడనే గవర్నమెంటువారి నేరములను చెప్పిన మాటలం ప్రకారమే వ్యవహారములు జరుగుచున్నవి. లేదా ఆయా రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముల రాగద్వేషాభిమానములనుబట్టి జరుగుచున్నవి.

సప్రూ కమిటీవారిలేఖ

౧౯౧౦ సం॥ ములో అమలు పరచబడిన పత్రికా శాసనము యొక్క ఘోరదుష్పరిణామము లను గమనించి ౧౯౨౧ సం॥ ములో ఎక్ రాయబారవర్గము వైస్రాయిగారిచెంతకు చేరెను. ఈ రాయబారవర్గమునకు సప్రూగారు నాయకులై యుండిరి. ఆ రాయబారవర్గములో నేనుకూడ ఒక సభ్యుడనుగా నుంటిని. ఇప్పుడు యీ రాయబారవర్గమువారు సమర్పించిన విజ్ఞాపనలో నిట్లు వ్రాయబడెను:—రాజకీయ వ్యవహారముల కొరకుగాని దౌర్జన్యపూరిత ప్రభుత్వ వ్యతిరేకచర్యలకు యీ శాసనము వినియోగపడుచున్నది. ఈశాసనము ఆయా రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముల కార్యనిర్వాహక మంత్రుల యిష్టానుసారము అమలు పరచబడెను.

ఈ శాసనము భారతీయ పత్రికా నిర్వాహకుల మీదనేగాని ఆంగ్లేయులగు నిర్వాహకుల మీద ప్రయోగింప బడలేదు.

౧౯౨౧ సం॥ రములో ఊహింపబడిన ప్రకారముగా వ్యవహారములు పరిణమించ లేదని వైస్రాయిగారు చెప్పిరి. అనగుటవల యీ

సనము అప్పుడు రద్దు చేయబడిన దానిగా దేశములో సంభవించిన విషయములను బట్టి రద్దుచేయుట మంచి పనిగా వారికి తోచుట లేదట. ఇటీవల యీ దేశములోని పత్రికల వ్యాఖ్యాన ధోరణి చెడుత్రోవను బట్టినని వైస్రాయి గారు యిప్పుడు ఊహించి వ్రాసిన మాటలేమియు న్నది. నటరాజనుగారు ఇందులకు సమాధానముగా సోషలు రిఫార్మరు పత్రికలో వ్రాసియుండిరి:

ఈ దేశములోని పత్రికల వ్యాఖ్యాన ధోరణి పన్నమైన పద్ధతిలోనికి వచ్చినదని ప్రశంసించుచు ఇండియా గవర్నమెంటువారు పార్లమెంటువారికి సివేదించిన నివేదికలలో ప్రస్తావించి యుండిరి. పత్రికలకు ఉన్నటువంటి కొన్ని ప్రతిబంధకములను గూడ తొలగించవలయునని వైస్రాయిగారును ఇండియా మంత్రిగారును గత నవంబరు నెలలో కూడ అభిప్రాయమొసగియుండిరి.

శాసనము

ఈ శాసనము ఇదివరలో రద్దుఅయియుండుటయే పెద్ద పొరపాటు అని వైస్రాయిగారి అభిప్రాయము.

వార్తలు ప్రచురించినను వ్యాఖ్యానములు ప్రచురించినను కూడ ఒక్కటే విధముగా నిందార్హము అగుచున్నవి. ఏ విధమైన సూచనలుగాని, ధ్వనిగాని, చిత్ర పటముగాని దూష్యము అని భావించితే చాలుననియు ౪ సెక్షనులో ఉన్నది. భారతీయ పత్రిక మండలివారికి వైస్రాయిగారు జవాబు యిచ్చుచు నిట్లు చెప్పిరి:—వార్తా ప్రకటన నిరోధించుట మా యభిప్రాయము కాదు. కాని యీ అభయ హస్తమువల్ల ప్రయోజనము లేదు. వార్తలనగ నెట్టివో నిర్వచించువారెవ్వరు? ప్రభుత్వము వారే నిర్వచించ వలెను. అనిన్నినాళ్ల ప్రభుత్వము వారి ఉద్దేశ్యములు అభిప్రాయములు ఎప్పటికప్పుడు మారగలవు.

'ఆక్షేపణార్హములు' అగు విషయము లేవి?

ఆక్షేపణార్హములగు విషయములు ౧౦ రకములని శాసనములో నిరూపించ బడెను. కాని యీ ఆక్షేపణార్హములగు విషయములకు శిక్ష విధించుటకు తగిన అధికారము యితర శిక్షాస్మృతులందును, క్రిమినలు కోడులందును, సెక్షను సంబంధనము లందును పూర్తిగా కలదు. కాని యీ ఆక్షేపణార్హ విషయములలో రెండు క్రొత్త అంశములు చేర్చబడినవి. ౧ పన్ను నిరాకరణము శాసనోల్లంఘనము ప్రోత్సహించుట.

౨. ప్రభుత్వోద్యోగులను నవుకరీలను రాజీనామా యివ్వవలసినదిగా ప్రోత్సాహము చేయుటలేదా తమ ఉద్యోగ ధర్మములను చేయవద్దని ప్రేరేపించుట.

కాబట్టి యీ శాసనము ఎందుకొరకు ఏ ఉద్దేశముతో చేయగలరు.

ప్రభుత్వము వారి శిక్షకు గురియైన శాసనము నతిక్రమించెడి వాడు, ప్రభుత్వ పరిపాలన జరుపుచున్నవాడా, గౌరవించుచున్నవాడా, అనునది వివాదాంశము.

ఎవరైన ప్రభుత్వోద్యోగి నదరు ఉద్యోగమునకు అవమానము కలిగించిన ఆ ఉద్యోగమునుండి విరమించుమని పత్రికలలో వ్రాసినప్పటికిని పత్రికా సంపాదకునకు ౪ సెక్షను ప్రకారము శిక్షార్హమైన నేరము అగును.

కాబట్టి యీ శాసనము క్రింద దండనాధికారము లభించుకొనుటకు జాగ్రత్తగా వ్రాయుట ఎవ్వరికిని సాధ్యము కాదు.

పత్రికా ప్రచురణ మూలబడనుట

పత్రికలవల్ల ధరావతు కోరడిన తోడనే పత్రికలు నిలిపి వేయవలసినదిగా గాంధి మహాత్ముడు సలహా నిచ్చెను. ఈ సలహా నిచ్చుటయందు వారి యుద్దేశ మేమిటో తెలియుట లేదు. జాతీయ పత్రికలన్నియు ఒక్కసారిగా నిలిచిపోయిన యెడల ప్రభుత్వమువారికి ఒత్తిడి కలి-

గినవరకు నిశ్చింతవరమియు వారి యభిప్రాయము? కాని, గవర్నమెంటువారు అన్ని పత్రికలను ధరావతు అడుగుట లేదు. అందువల్ల కొన్ని పత్రికల ద్వారా వార్తలు తెలియుచుండునే యుండును. కనుక మన సంకల్పము నెరవేరుటలేదు. ఈ శాసనముయొక్క పరిణామములను పూర్తిగా పరిశీలించుటకు మహాత్మునకు వ్యవధి లేక పోయినని నా అభిప్రాయము. మన ఆత్మ గౌరవమునకు భంగము కలుగునంతవరకును మనము ప్రభుత్వమువారి శాసనమును సమ్మతి సమన్వితముగానే గ్రహించి నదరు శాసనమునకు బద్ధులమై యీ ఆపత్కాలమునందు మనము పోరాడుటయే యుక్తమని నా అభిప్రాయము. ధరావతు అడిగిన తోడనే పత్రికను నిలిపివేయుట భావ్యము కాదు. ప్రభుత్వమువారు ధరావతు అడిగిన వెంటనే జాతీయ స్వాతంత్ర్యవాదులు తమ పత్రికలను నిలిపివేసెడెడల ప్రభుత్వమువారికి మనము లొంగినవారమగుదుము. నేరము మనయందే ఉన్నట్లుగా ఒప్పుకొన్నట్లు అగును. మనము నేరస్థులమని వారు చాటించుటకు మనమే అవకాశము అధికారము ఇచ్చినట్లగును, వారి పత్రికా శాసనము ఇందువల్లనే అత్యంతావసరమనియు సమర్థింప దగినదేయనియు వారు ధ్రువపరచుటకు వీలగును. పత్రికలను ప్రచురించుట యనునది మన జాతికి చేయవలసిన సేవ ఈ సేవను మనము చేయకుండ విరమించుట భావ్యమా! ఇందులకు రెండు జవాబులు ఉండజాలవు.

వేరొక పద్ధతి

పత్రికలలో ప్రత్యక్షముగా ఆక్షేపణార్హములైన విషయములున్నవనే కారణమున ధరావతు కోరబడదు. ఆయా రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వాధికారుల చిత్తానుసారము కోరబడును. ఎందుచేత ధరావతు కోరబడుచున్నదో కారణములుగూడ నిర్వచింప బడుటలేదు. కాబట్టి ఇట్టి స్థితిలో ధరావతు చెల్లించగలవారు చెల్లించవలయును అట్టి ధరావతు మొత్తము సర్కారులో జాఖలు అయ్యేవరకును ఆయా పత్రికా నిర్వాహకులు తమకు యుక్తమని తోచిన ఋజుమార్గమునే అనుసరించి పత్రికల నిర్వహించుచు ప్రకటించుచుండవలెను. కాని పత్రికలలో నిందార్హమైన విషయములున్నట్లు వారికి కన్పించిన తోడనే నదరు ధరావతు మొత్తము సర్కారువారు తమ వశము చేసికొనెదరు కాని నేరమును నిరూపించెదరు. అప్పుడు ఆ పత్రికాధిపతులు గవర్నమెంటు వారి అభిప్రాయములపై సవాలుచేసి హైకోర్టులలో విచారణ చేయించవచ్చును హైకోర్టులలో మనకు న్యాయము కలుగుట అసంభవము. కాని, ప్రజల యెదుట ప్రభుత్వము వారి అన్యాయమును ఋజువు చేయవచ్చును, అటు పిమ్మట యింకను ప్రభుత్వమువారి ఆజ్ఞకు జగమై ప్రవర్తింప వలయునో కూడదో నిర్ణయించుకోవచ్చును.

మొట్టమొదటి ధరావతు మొత్తము అడుగబడినతోడనే పత్రిక నిలిపివేయుటకన్న మొదటి ధరావతు మొత్తము సర్కారువారు జప్తులు పరచుకొన్న పిమ్మటనే నిలిపివేయుట యుక్తమని నాకు తోచుచున్నది

సర్కారువారు పెంపు చేసికొని పిమ్మట అదిసర్కారు వశపరచుకొనుటకు కొంత కాలము పట్టును. ఈ అవకాశమును పురస్కరించుకొని మన జాతీయవాదుల పత్రికలు యీ యుద్యమమునకు మంచిసేవ చేయుటకు వీలు కలుగును.

ఈ పద్ధతివల్ల ప్రభుత్వమువారి సంకల్పములు కూడ పరీక్షించుటకు అవకాశము కలుగును. ఈ పద్ధతివల్ల ఆంగ్లేయులయొక్క పత్రికల దురభిప్రాయములను ఖండించి ప్రజలకెదుట సత్యనిరూపణ. నేయుటకు అవకాశము కలుగును ఈ ఆర్డినెన్సు పత్రికల పత్రికా స్వాతంత్ర్యం శాసనమును కొనియు నున్నది.

పెషావరు గలభాలు

అసలు జరిగిన సంగతి

పంజాబు రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షుడును పంజాబు సత్యాగ్రహ సంఘాధ్యక్షుడునగు అబ్దుల్ ఖాదర్ కసూరీగారు యంగు ఇండియా పత్రికయందిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

పెషావరు గలభాలవిషయమున పలువిధములగు వదంతులు ప్రబలుచుండుటచే బాధ్యతాయుతులగు సాక్షులను ప్రోగుచేసి నేను విషయమును ప్రకటించుచున్నాను. జరిగిన యిది రమారమి యదార్థమై యుండును. నేనువినిన దానిపై మకము.

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు ప్రాంత సంస్కృత పాలనా విధానమును బోయ్కాటు చేయుటకు బయల్వెడలిన కాంగ్రెసు రాయబారము అటాక్ వద్ద అధికారులచే ఏప్రిలు ౨౨ తేదివాటి యుదయమున నిలిపివేయబడెను.

ఆ సంగతి నెరుగక పురజనులు రాయబారవర్గమున కొలిచి సత్కారము నొనరించుటకు పెషావరు రైలుస్టేషనువద్ద వేచియుండిరి కాని తుదకు వారికి రాయబారవర్గము అర్థాంతర పురమున నిలిపి వేయబడెనను వార్త తెలియవచ్చిన తోడనే వారు నేను పోయి నాటిసాయంకాల మొక బహిరంగసభ నేర్పాటు చేసిరి. ప్రభుత్వ చర్యను ఖండించుటయే గాక, ఆ మరునాటి యుదయము నుండి పెషావరులో నున్న ౫౫ సారా దుకాణములవద్ద పికెటింగు చేయుటకు తీర్మానింపబడెను.

నాయకుల నిర్బంధింపబడుట

కాంగ్రెసువారి వ్యవహారిక ధురీణ యుక్తమగు ఏర్పాటులు పోలీసువారు ప్రభుత్వమువారు గమనించి, ప్రజలయందంతట నల్ల ప్రచలనము కలుగునను భయముతో కార్యము ముదురకయ యుండుటకు ప్రజానాయకులను అరెస్టుచేయ తీర్మానించి, అటువలెనే ౨౩ తేదీ యుదయమున ౭ గురు ప్రముఖులను అరెస్టు చేసిరి. తక్షణము ప్రజలు కాంగ్రెసు ఆఫీసులో వారి నభినందించుచు సభచేసిరి. అంతలో మరియుగ్గురకు కూడ వారంట్లు వచ్చియుండినందున ప్రజాసామాన్యమువారి మ్యూనిసిపాలిటీలో లోడ్డుపోయి స్వయముగ పోలీసువారి కప్పగించి, ప్రశాంతయుతముగ మరలివచ్చి సారా దుకాణములవద్ద విజయవంతముగ పికెటింగు ప్రారంభించిరి కొంత ప్రొద్దెక్కినంతనే నాయకుల నిర్బంధవార్త క్షణమాత్రమున ఊరంతట వ్యాపించి హాహాకారము జరుపబడెను.

ఇంకను వారంట్లు

నాటి యుదయము ౧౧-౩౦ గంటలకు ప్రజలు ప్రశాంత యుతముగ కాంగ్రెసు సంఘ కార్యాలయ పురోభాగమున సమావేశమై వాలంటీర్లను అభినందించుచుండ ఒక పోలీసు సబు ఇన్స్పెక్టరుగారు మరి యిద్దరు వారంట్లతో అక్కడకు వచ్చిరి. తక్షణము ప్రజలు శాంతయుతముగ వారికి సత్కార మొనరించి పోలీసువారి వెంట లారీలో పంపిరి. వారు కొంత దూరము పోయిన పిమ్మట ఒక చక్రమునందలి గాలిపోయి బండి కదలుటకు కష్టమయ్యెను సబ్ ఇన్స్పెక్టరుగారు మరియొక లారీకొరకు కబురు పంపుచుండగ బంధీకృతులైన వారును ఇతర కాంగ్రెసు నాయకులను సబ్ ఇన్స్పెక్టరుగారికి సమాధానము చెప్పి వారిని పోలీసు స్టేషనులో తామే స్వయముగా తోడ్కొనిపోయి యప్పగించుదుమని నమ్మించి పంపివేసి, యూనిసిపాలిటీ హాలువారుల ప్రజలు నిర్బంధితులను పోలీసు ఠాణాకు తోడ్కొనిపోయిరి. స్టేషనులో నుండిన యుద్యోగి, యీ ప్రజావర్గమును చూచి దిగులుపడి స్టేషను గేటులను మూసికొని వెలుపలను తలుపైన మూయక వారియుండెను. కొంతసేపటిక రెస్టుచేసిన సబ్ ఇన్స్పెక్టరు స్టేషనుకువచ్చి లోనున్న యుద్యోగికి ప్రజా ప్రశాంత స్వభావము నెరిగించి ధైర్యము చెప్పి స్టేషను గేటులను తెరచి బంధీకృతులను లోనికి పంపెను

గావేరి, ప్రజలంతట విజయోత్సాహముతోయున్న ప్రశాంతయుతముగ వెడలిపోవుచుండగా, వెనుకనుండి సోల్జరులతో నిండియున్న రెండు ఫిరంగి మోటారుబండ్లు విక్టరీరోడ్డుగ వచ్చి వెనువెంటనే హెచ్చరించక ప్రజా సమూహముపై విడువబడెను అనేకులకు బలమైన గాయములు తగిలెను. కసిపముగ మువ్వురు నచట వలికి చేర్చయుండనో తెలియదు. అప్పటికిని ప్రజలుద్రేకితులుగాక గాయపడిన వారిని మృతులను చేరదీయుచుండగా నొక ఆంగ్లోద్యోగి మోటారు సైకిలు మీద త్వరగా వచ్చెను. అతడు ప్రజలపై తుపాకిని ప్రయోగించగా, గాయపడిన వారిలో నొక డాతని తల పగులగొట్టి చంపెనని యొక వదంతియు, అతడే కన్నుగానక ఫిరంగి బండితో త్రొక్కబడి మృతినొందెనని మరియొక వదంతియు కలదు. ఇంకను బోయ్కాటు చేసినగాని యీ రెంటిలో ఏది నిజమో చెప్పవీలు పడదు. ఆ సమయముననే యొక ఫిరంగి బండికి నిప్పంటుకొనెను. ఈ విషయమునకు సంబంధించి అది ఆకస్మికముగ నిప్పంటుకొనెనని కొందరును నిప్పంటించిరని మరికొందరును చెప్పుకొనుచున్నారు. యథార్థమిం కను నిష్కర్షగ చెప్పవీలు పడదు కాని, కొంతతడవులో కొందరు సోల్జరులాకస్మికముగ గుంపుపైబడి విచ్చలవిడి తుపాకులను ప్రజలపై ప్రయోగించిరి. అంత స్త్రీలును బాలురును కూడ నుండిరి. అప్పటికిని ప్రజాసామాన్యము ప్రశాంతయుతముగనే యుండిరి.

ఒక బాలుని సాహసము

తుపాకి గుండ్ల కవరును చెదరిచెదరి పోలేదు. ముందున్నవారు గాయపడి నేలపడినంత వెనుకనుండువారు తక్షణము ముందుకువచ్చి గుండ్లకు ఎదురు నిలచుచుండిరి. అప్పుడొక సిక్కు యువకుడొక సోల్జరుముందు నిలచి తనను కాల్చుమనెను. తక్షణమాతడట్లే కాల్చి యా బాలుని చంపెను. ఒక వృద్ధాంగన సయితమట్లే తన బంధు మిత్రులు గాయపడి నేలపడియుండతాను వారి ముందువచ్చి నిలచి తానును గాయపడి పడిపోయెను. ఒక ముసలి యొక ౪ ఏండ్లబాలుని తన భుజముపై నిడుకొని యున్నను ధైర్యముతో ముందుకువచ్చి నిలచి గుండు దెబ్బవలన గాయపడి నేలను కూలెను. అంతయయ్యును ప్రజలు చెదరకయుండిరి. కడపటికి సోల్జరులు సయితము తమ గుండ్ల వర్షము కురిపింప మానరైరి. కొంతతడవునకు రంగమంతయు భీభత్స దృశ్యమయ్యెను. ఎటు చూచినను గాయపడినవారే, శవములే. లాహోరులో ప్రకటింపబడు ఆంగ్లో హైందవ పత్రిక సయితము యీ విషయముల నంగీకరించుచున్నది. ఈ పనులు ౧౧-౩౦ గంటల మొదలు సాయంత్రము ౫ గంటల వరకిటులనే జరుగుచుండెను. శవములు హెచ్చుగ పడుచున్నకొలది గవర్నమెంటు అంబులెన్సు బండ్లు వానిని తొలగించుచుండెను. వాటి నెక్కడికో దూరముగ తీసికొనిపోయెను. వారియందు నేకులు మహమ్మదీయులయ్యును ఆ శవములు దహింపబడెనని చెప్పుచున్నారు. సాయంకాలమునకు గలభా యంతయు ముగిసిన వెనుక తొలగింపబడినవి గాక మిగిలినవి మాత్రము ౬౫ శవములు ప్రజలచే పడెను.

ఒక అతిశయము

కాని ఇంతకు ఒక విశేషము. ప్రజలకు చిక్కిన శవముల యందొక్క దానికయినను వీపున గుండు దెబ్బ గుఱుతే లేదు. దెబ్బలన్నియు గుండు దెబ్బలే ప్రజలవద్ద ఒక్క మొండి కత్తియైనను లేదని పోలీసువారు మిలిటరీవారు అందరును మనసార అంగీకరించుచున్నారు. కాని ౧౦౦౦ సైన్యముచే మాత్రము ప్రజాసామాన్యము బహిరంగముగ ధిక్కరించుట నిజము. ఈ సందర్భమునందు కొన్ని శవములను మాత్రము ఎప్పటికప్పుడు తొలగించి మృతిచెందిన వారి సంఖ్య యంతగా కనుపడకుండుటకు ప్రయత్నించిరి కాని గాయపడిన వారికి సహాయములు సేర్పాటు అంతగ చేసినవారే లేరు. ఇప్పటివరకు బోయ్కాటువలన తెలియవచ్చిన వివరము లివియే.

"యంగ్ ఇండియా"

నల్లగొండ

ఇక్కడ సుమారు 27 సం॥ నుంచి సమస్త ఔషధ ఓషధుల వ్యాపారము చేయుచు వైద్య నిధియని పేరు పడి శ్రీ మహాలక్ష్మి సంపన్నులైన మోతీలాల్ సేట్ గారు కలకత్తా డాక్టర్ అని ఖ్యాతిజెందిన కవిరాజ్ టి. ఆర్. శర్మ గారిని బాగా పరిశీలించిరి. 22 సం॥ నుంచి యున్న మూర్ఛ అయిదువారముల లోను 30 సం॥ నుంచి యున్న కఠిన దమ్మ (శ్వాస) ను నాలుగు వారముల లోను 20 సం॥ నుంచి యున్న తీవ్ర ఋతు శూలను మూడు వారములలోను 40 సం॥ నుంచి యున్న యెందరో డాక్టరులు వదలిన అతి తీవ్ర మంటగల మూత్ర నిరోధమును ఆరు వారములలోను సరియగుని చాలించుకున్న సంజు వ్యాధిని 16 రోజులలోను కవిరాజ్ టి. ఆర్. శర్మగారు అత్యాశ్చర్యముగ నిర్మూలించిరి. ఎట్టి కఠిన నేత్ర వ్యాధినైన వారలి సులభముగా కుదుర్చుచున్నారు. వీరును డాంబికము అసత్యము మతద్వేషములేని నిగురు గప్పిన నిప్పువంటి యీ మహానుభావుని శ్రీ మోతీలాల్ సేటుగారు గొప్ప హోదేదార్లు పెద్ద పేకేదార్లు కలసి యీ నల్లగొండలోనే కొంతకాల మాపదలచిరి. కఠినరోగ పీడితులకు తెలియగలందులకు ప్రచురించడమైనది.

మహాఘనత వహించిన నిజాం గారి స్టేటు రైల్వే

మొహరం పండుగ తగ్గు ధరలు

మంగళవారము ౨౭ వ మే నుండి మంగళవారము ౧౦ జూన్ వరకు పదిహేను రోజులు కలిపి ఈ క్రింద విధముగా తగ్గు ధరలకు ఈ రైల్వే పై ప్రయాణము చేయవచ్చును.

ఫస్టు సెకెండు క్లాసులు	నూరు మైళ్లకు పైన	1 1/3 సింగల్ చార్జి
మూడవ తరగతి (మేలు ఇతర బండ్లు)	”	1 1/2 సింగల్ చార్జి
ఫస్టు సెకెండు థర్డు క్లాసులు	నూరు మైళ్ల దూరము అంతకు లోపుగా	101 మైళ్ల చార్జి ప్రకారము

౧౦౧ మైళ్ల ప్రయాణ చార్జీలు

ప్రథమ తరగతి	రూ॥	12	11	0
రెండవ తరగతి	,,	6	5	0
మూడవ తరగతి మేలు బండి	,,	2	12	0
మూడవ తరగతి ఇతర బండ్లు	,,	2	6	0

౧౨ సంవత్సరములలోపలి వయస్సుగల పిల్లలకు పై రేట్లలో సగము ధర తీసికొనబడును.

జూను ౧౬ వ తేది ౧౯౩౦ మధ్యరాత్రి వరకే తగ్గు ధరలపై టికట్లివ్వబడును.

ఇతర విషయములకు రైల్వే టైంటేబిల్ హైదరాబాద్ ౧౯౩౦ సం॥పు సంబ ... వ పేజీ చూడుడు.

చీఫ్ కమర్షియల్ మేనేజరు కార్యాలయము
సికింద్రాబాద దక్కన్
౧౬-౫-౧౯౩౦

(అనుజ్ఞతో)
ఇ. యం. బర్క్
చీఫు కమర్షియల్ మేనేజరు

గోలకొండ పత్రిక.
త్రూపు బజారు హైద్రాబాదు దక్కన్.

సంవత్సరము చందా రు.		౭—౦—౦
అర్థ	,, ,,	౩—౧౨—౦
విడి పత్రిక		౦—౧—౮

Printed and Published by G Ramakrishna Reddy at Golkonda Power Press, Hyderabad, Dn. Editor K. Balakrishna Reddy.